

Nr 99.

Av herr **Lithander**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag i fråga om lag rörande kontroll av handeln med metall, järnskrot m. m.

Under hänvisning till den motivering, som framgår av skrivelse till Konungen från Sveriges Industriförbund den 13 juni 1914 enligt bilaga 1 samt kungl. kommerskollegie utlåtande däröver till Konungen den 17 juni 1914 enligt bilaga 2, samt i betraktande av att nu rådande förhållanden göra det särskilt önskligt, att verkstads- och varvsindustrin i denna detalj får lagstiftningens stöd till snar reglering av i ovan nämnda skrivelse berörda missförhållanden hemställes,

att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning samt framläggande snarast möjligt inför den nu samlade riksdagen av lagförslag angående kontroll av handeln med metall, järnskrot m. m.

Stockholm den 27 januari 1916.

Edvard Lithander.

*Avskrift.**Bilaga 1.*

Till Konungen.

I en till överståthållareämbetet ingiven skrivelse, vilken därefter blivit med tillstyrkande överlämnad till Eders Kungl. Maj:t, har grosshandlaren Hermod Nilsson hemställt om vidtagande av sådan ändring av gällande lagbestämmelser, att erforderlig kontroll vunnas över minuthandeln med metall- och järnskot samt lump m. m.

Sveriges industriförbund, som tagit del av nämnda framställning får härigenom på det livligaste understödja densamma.

Att olovligt tillgrepp av metallskrot och metalldelar förekommer i synnerligen stor omfattning inom järn- och metallindustrien, torde icke gärna kunna bestridas. Och att verksamt förhindra detta genom övervakning under arbetets fortgång låter sig icke göra. De olika metalldelarna, som användas vid tillverkningen samt det därvid uppkommande avfall, äro ofta av relativt ringa vikt och volym — särskilt i förhållande till saluvärdet — vadan det icke möter någon svårighet att smussla undan dem och föra dem ut ur fabriken. De kvantiteter värdefullt material, som på detta sätt försvinna, torde åtminstone på många ställen vara mycket avsevärda.

Vad som i främsta rummet är egnat att främja denna beklagliga trafik, är den stora lättheten att utan större risk för upptäckt vinna avsättning för dylikt orättfånget gods. Detta beror därpå, att handeln med dylika föremål för närvarande är fullständigt okontrollerad. De tillgripna föremålen kunna hembjudas till vilken handlande som helst. Och en ohederlig köpare har föga intresse att förvissa sig om säljarens lovliga åtkomst till det utbudna och att avvisa detsamma, när det utbjudes under misstänkta omständigheter. Ty ju mer sannolikt det är att varan icke åtkommit på lovligt sätt, desto billigare är vanligen det pris, till vilket den utbjudes, och desto mer inbringande blir affären för köparen. Risken för obehagliga efterräkningar är icke synnerligen stor. Någon skyldighet att efterhöra och anteckna säljarens namn finnes icke. Godset kan omedelbart nedsmältas eller på annat sätt göras oigenkänligt. För polismyndigheten är det därför i regel förenat med oöverstigliga svårigheter att uppsåra och till vederbörligt straff befordra förövarne av tillgrepp utav ifrågavarande art.

I utlandet hava motsvarande missförhållanden flerstädes föranlett lagstiftningens ingripande. Detta har skett genom inskränkning av friheten till handel med skrot och begagnade föremål samt införande av en sträng poliskontroll över densamma. Även i våra grannländer Norge och Danmark hava bestämmelser i sådan riktning utfärdats.

Det synes Industriförbundet vara hög tid att liknande åtgärder även hos oss varda vidtagna. I sådant avseende tillåter sig Industriförbundet att i underdånighet hemställa, att den fullständiga handelsfrihet å ifrågavarande område, som enligt kungl. förordningen den 18 juni 1864 för närvarande gäller, varder upphävd. Detta torde lämpligast kunna ske därigenom, att handeln med metallskrot och därmed jämförliga föremål upptages bland de näringsfång, som i § 8 av nämnda förordning äro från den i § 1 stadgade näringsfrihet undantagna, samt att rätten att idka handel av ifrågavarande slag regleras antingen genom särskild lag eller administrativ författning.

En sådan reglering borde efter Industriförbundets mening ske efter samma principer, som tillämpats i utlandet, särskilt i Norge. Dessa principer äro i sina huvuddrag följande:

1:o) att utövändet av handel av ifrågavarande slag göres beroende på särskilt tillstånd av magistrat eller annan polismyndighet, därvid bör tillses, att tillstånd ej meddelas andra personer än sådana, som åtnjuta gott anseende för redbarhet;

2:o) att dylikt tillstånd bör lämnas för viss kortare tid, och kunna när som helst av den myndighet, som beviljat detsamma, återkallas, i händelse tillståndsinnehavaren bryter mot givna föreskrifter;

3:o) att föremål av här avsedda slag, som av dylik handelsidkare äro inköpta eller mottagna till försäljning, icke må utlämnas, förändras, smältas eller förstöras förrän viss tid förflutit, sedan föremålet kom i handlandens besittning;

4:o) att de inköpta eller till försäljning lämnade föremålen skola upptagas i noggrann förteckning, innefattande tydlig beteckning av föremålet, priset på detsamma, uppgift på den person, från vilket det blivit inköpt eller mottaget, likaledes uppgift på den till vilken föremålet blivit försålt, ävensom datum för mottagandet och försäljningen;

5:o) att nyssberörda förteckning liksom varulagret skall vid anfordran hållas tillgänglig för polismyndigheten; och

6:o) att handel med föremål av ifrågavarande beskaffenhet, utövad utan erhållet tillstånd, ävensom överträdelse av de för dylik handel givna föreskrifter beläggas med verksam straffpåföljd.

I grosshandlaren Nilssons förenämnda framställning påyrkas kontrollbestämmelser endast beträffande minuthandeln med skrot. Det synes dock kunna ifrågasättas, huruvida detta skulle bliva tillfyllest. Det ligger nämligen nära till hands att befara, att om grosshandeln på ifrågavarande område fortfarande lämnades fullständigt fri, sådana missförhållanden, som nu äro rådande inom minuthandeln, lätteligen skulle komma att få insteg i grosshandeln, enär intet hindrar, att en försäljare en gros kan göra inköp av privata personer i huru små partier som helst.

Vid tillämpningen på grosshandeln av de här ovan under 3:o—5:o ifrågasatta restriktioner torde man emellertid böra inskränka sig till de inköp, som göras från enskilda personer, och vilka böra hållas skilda från det övriga lagret. De varor, som av grosshandlarna inköpas från de industriella verken, verkstäder och smedjor, m. m. eller från annan inregistrerad handlande, och vilka ofta bliva föremål för omedelbar skeppning, utan att först införlivas med ineliggande lager, kunna däremot näppeligen underkastas samma inskränkingar. Detta skulle nämligen föranleda stora praktiska svårigheter samt försätta de svenska skrotexportörerna i ett ogynnsamt läge gent emot sina utländska konkurrenter, vilka av den ifrågasatta lagstiftningen skulle bliva oförhindrade att köpa varan direkt från verket, fritt banvagn eller fritt ombord. Något behov av särskild kontroll av en-gros-inköp, som göras direkt från verket eller från annan inregistrerad handlande, lär ej heller förefinnas.

Då förevarande fråga är av ganska stor betydelse för järn- och metallindustrin, tillåter sig Industriförbundet slutligen i underdånighet hemställa, att de lagstiftningsåtgärder, som må finnas nödiga för anmärkta missförhållandens undanröjande, måtte vardas vidtagna med det snaraste, och att om möjligt förslag i ämnet måtte vardas förelagt redan innevarande års riksdag.

Stockholm den 13 juni 1914.

Underdånigst
Sveriges Industriförbund.

Avskrift.

Bilaga 2.

Till Konungen.

Genom nådiga remisser har Eders Kungl. Maj:t anbefallt kommerskollegium att avgiva underdånigt utlåtande med anledning av särskilda framställningar av gross-handlaren Hermod Nilsson samt Sveriges Industriförbund om åtgärder för vinnande av kontroll över handel med metall, järnskrot samt lump m. m.

Uti ett den 2 juni 1913 till Eders Kungl. Maj:t avgivet underdånigt utlåtande angående revision av nådiga förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864 jämte därmed sammanhängande författningar tillstyrkte kollegium, det Eders Kungl. Maj:t täcktes uppdraga åt en kommitté att verkställa en dylik revision i syfte att tillse, vilka ändringar i nämnda förordning och författningar kunde finnas påkallade med hänsyn till handelns och näringsarnes nuvarande tillstånd och hittills vunnit utveckling, samt att till Eders Kungl. Maj:t avgiva de utlåtande och förslag, som kunde föranledas av revisionen.

Nu förevarande framställning berör förhållanden inom handelns- och näringslivet, vilka synas kollegium vara förtjänta av synnerligast beaktande och väl i behov av en reglering medelst lagstiftning. Kollegium anser ock angeläget att åtgärder för ändamålet snarast möjligt vidtagas. Då den ingående utredning av på området sakkunniga personer, som för en dylik lagstiftning i ämnet torde få anses erforderlig, synes komma att beröra åtskilliga frågor, vilka intimt sammanhänga med övriga spörsmål på näringslagstiftningens område, anser emellertid kollegium för sin del, att denna utredning bör äga rum i omedelbar anslutning till revision av näringsfrihetsförordningen. I de underdåniga utlåtanden och förslag, vilka kunna föranledas av nämnda revision, torde sålunda lämpligen kunna till behandling upptagas jämväl frågan om de åtgärder, som avses i förevarande framställning.

Vid sådant förhållande hemställer kollegium, att ifrågavarande utredning måtte anförtros åt den kommitté, vilken kan varda av Eders Kungl. Maj:t tillsatt för revision av förordningen, angående utvidgad näringsfrihet jämte därmed sammanhängande författningar.

Såsom av det föregående torde framgå, anser kollegium emellertid icke utslutet, att frågan om lagstiftning angående kontroll å handel med metall, järnskrot m. m. kan utan olägenhet avgöras före avslutningen av det övriga revisionsarbetet.

Stockholm den 17 juni 1914.

Underdånigst:

K. A. Fryxell.

Per G. Friberg
(föredragande).

Emil Hübner.

K. Key-Åberg.

V. von Steyern.

Åke Gertz.